

Afspraken Rijk – VNG Jeugdzorg

Op 16 april jl. is op hoofdlijnen overeenstemming bereikt over de financiële kaders voor de jaren 2025-2027 voor jeugdzorg en gemeenten en inhoudelijke afspraken voortvloeiend uit de aanbevelingen van de commissie van Ark.¹ Dit afsprakendocument geeft de nadere invulling van deze afspraken tussen Rijk en VNG voor de jeugdzorg weer. Het gaat om de volgende onderdelen:

- Financiële afspraken
- Inhoudelijke intensivering Hervormingsagenda
- Opdracht eindrapport commissie van Ark

Rijk en gemeenten (her)bevestigen de inzet zoals opgenomen in de oorspronkelijke Hervormingsagenda Jeugd. Daarnaast bevestigen zij de afspraken over de inhoudelijke intensiveringen van de Hervormingsagenda en de aanvullende maatregelen waartoe het Rijk besloten heeft. In dit afsprakendocument staat ook de financiële vertaling hiervan in de Voorjaarsnota.

Financiële afspraken

- Er komt in de jaren 2025-2027 cumulatief circa 3 miljard euro extra beschikbaar voor jeugdzorg en gemeenten. Hierin zitten ook middelen voor de terugval in het Gemeentefonds in 2026. Voor 2028 en verder worden de beheers- en inhoudelijke maatregelen uit de Hervormingsagenda Jeugd versterkt om het aantal kinderen in de jeugdzorg terug te dringen en de jeugdzorg te verbeteren en betaalbaar te houden (zoals hieronder uiteengezet). Daarnaast heeft het Rijk besloten tot aanvullende maatregelen. Rijk en gemeenten hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid om de inhoud van de maatregelen verder te brengen en zich ten volle in te zetten om de uitvoering en de daaraan gekoppelde besparing mogelijk te maken. Het Rijk is verantwoordelijk mochten de besparingen van deze aanvullende maatregelen ondanks deze inzet toch niet behaald worden.
- Voor de financiële verhoudingen jeugdzorg neemt het kabinet de volgende aanvullende beheersmaatregelen: de invoering van een eigen bijdrage en het sturen op trajectduur. Deze worden de komende periode nader uitgewerkt.
 - Het Rijk is verantwoordelijk voor de noodzakelijke wetswijziging die nodig is voor de eigen bijdrage. Gemeenten werken vanuit hun wettelijke taak mee aan de uitvoering hiervan.
 - Het Rijk werkt trajectduur uit. Gemeenten werken vanuit hun wettelijke taak mee aan deze uitwerking en de uitvoering van de maatregel.
- Het gehele pakket aan aanvullende maatregelen wordt geacht financieel effect te gaan sorteren vanaf 2028. Dit is verwerkt in de Voorjaarsnota 2025. Het Rijk is verantwoordelijk mochten de besparingen van de aanvullende maatregelen ondanks de volledige inzet van Rijk en gemeenten toch niet behaald worden.
- Rijk en gemeenten hebben nog geen overeenstemming over compensatie voor de uitgaven van gemeenten aan jeugdzorg in de jaren 2023/2024. Hierover wordt doorgepraat om daarover vanuit het kabinet uiterlijk in augustus van dit jaar conclusies te trekken. Indien het kabinet deze middelen beschikbaar stelt, gaan we graag in gesprek over hoe deze middelen in te zetten ten behoeve van de transformatie van de jeugdzorg (beweging naar voren). We denken dan aan het versterken van de sociale basis en lokale teams, met tevens aandacht voor het verbeteren van kind- en gezinsbescherming.

Inhoudelijke intensivering Hervormingsagenda

Vanuit onze beider verantwoordelijkheid (Rijk en gemeenten) maken we op de volgende vijf punten aanvullende inhoudelijke afspraken met elkaar, om hiermee opvolging te geven aan het advies van commissie Van Ark. Deze punten vormen een intensivering en prioritering van de Hervormingsagenda. Deze worden de komende periode nader uitgewerkt, in samenwerking met

¹ De VNG is op 18 april jl. door de minister-president en de minister van Binnenlandse Zaken geïnformeerd over de uitkomsten van de Voorjaarsnota. Dit afsprakendocument is hierop een vervolg.

andere partijen uit de vijfhoek. Hierbij is aandacht voor de uitvoerbaarheid en noodzakelijke randvoorwaarden.

- We zetten meer in op het wegnemen van factoren die bijdragen aan de hoge instroom in de jeugdzorg. Deze liggen veelal in de sfeer van bestaanszekerheid, wonen en volwassenenproblematiek. Rijk en VNG stellen hiervoor o.a. een brede agenda sociaal domein op (domeinoverstijgende gezinsaanpak) en borgen de verbinding tussen onderwijs, hulp en ondersteuning. De contouren van deze agenda zijn gereed eind 2025. Het Rijk zorgt ervoor dat bij nieuwe beleidsvoornemens en regelgeving de effecten op jeugdhulp worden meegewogen in het gebruikelijke besluitvormingsproces. In de wet reikwijdte en het convenant stevige lokale teams leggen betrokken partijen vast wat ze van elkaar mogen verwachten als het gaat om ontwikkelingen rondom lokale teams en het minimumniveau van sociale basisvoorzieningen.
- Jeugdhulp is zo licht als mogelijk, zo zwaar als nodig en van goede kwaliteit. Indien jeugdhulp nodig is dan vangen we dit zoveel mogelijk af via collectieve basisvoorzieningen en informele steun. Het Rijk vult met grote urgentie o.a. de open norm in de Jeugdwet in met het wetsvoorstel reikwijdte, zodat individuele jeugdhulp alleen wordt ingezet als dat echt noodzakelijk is. Inzet is dat het wetsvoorstel reikwijdte rond de zomer 2025 in internetconsultatie gaat. De VNG stelt in samenhang met het voorgenomen wetsvoorstel o.a. met partijen uit de vijfhoek het Convenant stevige lokale teams op en anticipeert waar mogelijk op dit wetsvoorstel reikwijdte middels de aanpassing van hun verordening.
- Rijk en gemeenten zetten zich in voor aanvullende afspraken met de sector over het verbeteren van de kwaliteit van de jeugdhulp die geboden wordt. Deze gaan o.a. over het ontwikkelen van alternatief, beter passend aanbod en vermindering van individuele hulp en het verbeteren van de samenwerking tussen partijen in het bijzonder met het lokale team.
- Rijk en VNG zorgen ervoor dat vraag en aanbod beter in balans komen. Er worden aanvullende afspraken gemaakt over inkoop en contractering die de gewenste beweging naar voren bevordert. Het is belangrijk dat het lokale team hierin de kern vormt waarin zij de regie houdt en zelf ook hulp kan bieden. Voorts dat het gecontracteerde aanbod eromheen beperkt is, er gestuurd wordt op het in principe gebruik van alleen gecontracteerd aanbod, en data gedreven en in partnerschap gewerkt wordt. De mogelijkheid voor een waakvlamfunctie wordt uitgewerkt. Tevens maken Rijk en VNG afspraken met de sector over hoe te sturen op de trajectduur en zorgintensiteit door o.a. te monitoren en benchmarken, met de sector afspraken te maken over trajectduur aan de voorkant, supervisie gericht op afronding en meer inzet informele steunfiguren. Het is vervolgens aan gemeenten om dit te vertalen in de contractafspraken met aanbieders.
- We gaan beter monitoren en verbeteren zo de sturing op de Hervormingsagenda en de aanvullende afspraken daar waar data beschikbaar is of moet komen. Het Rijk creëert de benodigde wettelijke grondslagen hiervoor. Voor inwerkingtreding van de wettelijke grondslag die ervoor zorgt dat data uit het berichtenverkeer landelijk wordt ontsloten wordt gestreefd naar 1 januari 2027. Het wettelijk borgen van meer inzicht in de lokale teams loopt mee in wetsvoorstel reikwijdte. De VNG intensificeert het bevorderen van het data-gedreven werken van gemeenten, het landelijk delen van gegevens t.b.v. het verbeteren van inzicht in het stelsel en het verbeteren van (de kwaliteit van) de data van het berichtenverkeer. Gemeenten zetten zich in om in 2026 waar mogelijk lokaal al datagedreven te werken rond de jeugdzorg om zo ook de sturing te verbeteren. Rijk, VNG en gemeenten spannen zich allen in om huidige data op lokaal en regionaal niveau te vertalen naar informatie waarmee op de korte termijn op landelijk niveau meer inzicht wordt verkregen in het jeugdhulpstelsel. Er wordt bewaakt dat de beschreven initiatieven geen onnodige extra administratieve belasting teweegbrengen.
- Rijk en VNG spreken af in het najaar van 2025 te komen tot een set KPI's t.b.v. sturing op de doelen m.b.t. jeugdzorg en het beter verdelen van schaarse middelen en herbevestigen het belang van het programma standaardisatie: met grote urgentie worden de afspraken over uniform werken rond m.n. specialistische zorg doorgezet om administratieve lasten te verminderen. Standaardisatie draagt (op termijn) ook bij aan verbetering van beschikbaarheid kwalitatief bruikbare data.

Oprichting eindrapport commissie van Deskundigen

De commissie van deskundigen zal in het eerste kwartaal van 2027 een zwaarwegend maatgevend advies uitbrengen over de uitvoering van de afspraken tussen Rijk en VNG mede vanwege het incidentele karakter van toevoegingen aan het gemeentefonds tot en met 2027. Hiermee wordt

een volgend rapport van de commissie met een jaar vervroegd. Besluitvorming hierover loopt mee met de voorjaarsbesluitvorming in 2027. Hiermee worden gemeenten in staat gesteld hun begrotingsproces ordentelijk te doorlopen.

In de basis geldt voor de commissie de opdracht zoals deze in de Hervormingsagenda is opgenomen. Met de commissie wordt nader bezien of verdere aanvullingen of aanpassingen hierop benodigd zijn, waarna dit bestuurlijk zal worden geagendeerd. Op basis van de in deze brief benoemde aanvullende afspraken, wordt de opdracht op basis van onderstaande punten aangevuld:

- a. De commissie van Deskundigen beoordeelt en adviseert over:
 - De uitvoering van de intensivering van de Hervormingsagenda, en de aanvullende afspraken zoals in deze brief benoemd;
 - De uitgavenontwikkeling en hoe om te gaan met afwijkingen, waarbij zowel terug (2025 t/m 2027) als vooruit (2028 e.v.) gekeken wordt.
- b. Bij de beoordeling van de aanvullende afspraken betreft de commissie relevante (externe) onderzoeken.

Daarnaast betreft de commissie bij haar oordeel ook voorstellen hoe te komen tot een houdbaar stelsel. De aanhoudende stijging van de jeugdzorguitgaven zoals we die de afgelopen jaren hebben gezien is immers niet wenselijk noch houdbaar voor de toekomst.

Verantwoordelijkheden van Rijk en gemeenten

Op het Rijk rust de verplichting toereikende middelen aan gemeenten te verstrekken voor medebewindstaken cf. hetgeen bepaald in art. 108, lid 3, Gemeentewet. Gemeenten zijn cf. de Jeugdwet verantwoordelijk voor een doelmatige en doeltreffende uitvoering van de Jeugdwet. Beide principes zijn ook onderdeel van de leidende principes die zijn meegegeven aan de commissie van Deskundigen.

Voorts is afgesproken dat gemeenten en Rijk, individueel en in afstemming met elkaar, verantwoordelijk zijn voor het uitvoeren van de maatregelen waarvoor zij aan de lat staan conform hetgeen daarover in de Hervormingsagenda én in de aanvullende afspraken is of wordt afgesproken. Dat betekent dat beide partijen ook verantwoordelijk (en dus afrekenbaar) zijn op de uitvoering van deze afspraken, voor zover deze bij één van hen specifiek zijn belegd. Hiertoe worden nadere afspraken gemaakt over de monitoring en de toetsing hiervan.

Het Rijk is onder meer verantwoordelijk voor tijdige invoering van wet- en regelgeving. Bij uitstel of afstel van wet- en regelgeving geldt dat dit voor rekening risico Rijk is. Dit geldt tevens voor de aanvullende maatregelen ten behoeve van 2028 e.v. Mochten deze ondanks de volledige inzet van Rijk en gemeenten toch niet behaald worden dan is het Rijk verantwoordelijk. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor hun deel van de uitvoering van de afgesproken maatregelen.

Nieuw financieringsmodel

Het nieuwe financieringsmodel moet per 1 januari 2029 in werking treden. De risicodeling en indexatie, passend bij de inhoudelijke afspraken, worden meegenomen in de vormgeving hiervan. Ook wordt gekeken naar de mogelijkheid van een vangnetregeling zodat gemeenten met dure casuïstiek niet onevenredig worden geraakt. De nieuwe financieringssysteem moet ondersteunend zijn aan de beweging van de HA (en de aanvullende afspraken) en gemeenten hiertoe stimuleren. De contouren van dit model worden eind 2025 vormgegeven, waarmee besluitvorming hierover plaats vindt met de voorjaarsbesluitvorming 2026.